

1894 Mordet på Marsimartnan

Av og til kommer en over historier som er både spennende og ganske så vel dokumenterte hva gjelder navn og tidspunkt. Kilden synes troverdig på alle vis, det meste virker så logisk. Men så er det dette med personvern og manglende dokumentasjon mot slutten. En fristes til å fyke forbi på oppløpssiden kun for å komme i mål, men tar seg heldigvis selv i nakken og holder igjen. Jeg synes jeg har gjort det som må gjøres gjennom tenkelig og utenkelig innfallsvinkler, besøk på statsarkivet på Dora, kontakt med diverse historielag, pløying gjennom x antall aviser o.s.v. Det finnes foreløpig ikke spor tilbake til hendelsen. Likevel er det noe som fanger interessen, familierelasjonene stemmer så godt og hendelsen glir så lett inn i tiden. Derfor velger jeg å fortelle den anonymiserte versjonen - med basis i slik den har blitt fortalt til meg. Dette gjør jeg for å gi et eksempel på slike historier som med jevne mellomrom er på vandring i ulike bygder, men som av forståelige grunner blir dysset ned. Men det henger noe i lufta.

To kamerater, herr A og herr B fra ei grend i Værnesregionen - er midt på 1890-tallet på Marsimartnan på Levanger. På martnan befinner det seg en person, en skinnhandler, som heretter blir kalt *skottodalingen*, kanskje fra Ljusnedal i Funäsdalen i Sverige (øst av Røros) eller fra Brekken ved Røros. Det finnes også Skottodal på Lesja, Levanger etc. Så vi vet ikke helt sikker hvor vedkommende kom fra. Denne skinnhandleren hadde mye penger.

Herr A og herr B tar livet av skottodalingen. Ei kvinne ser dette. En tradisjonsfortelling tilsier at de kastet liket ”i kanalen”. En annen fortelling tilsier at de brøt opp gulvet i *ferdastallen* (skysstasjonen) og grov ham ned der. De to tar personens hest og slede, og drar fra Levanger. Et sted tipper de sleden ut i fjorden og lar hesten løpe etter som løshest. De drar videre. Et annet sted tar de inn, hvor noen observerer at de deler ”byttet”.

De grov ned liket i ferdastallen

Det ble i tiden etter Marsimartnan registrert at Herr A hadde mye penger, hvorpå han hadde uttrykt at han gjorde det svært godt på årets Marsimartna. På det tidspunktet hadde gjeldende person blitt savnet, og etterforskningen var kommet langt. Mistanken gikk mot de to omtalte. Det ble avhør, men myndighetene fikk ikke noe på de to.

Mange år etterpå dukket det opp en svenske, som hevdet han var sønn av den som ble borte på Marsimartnan i 1894. Nå ville han se "morderne". Hele affæren hadde, som det var normalt på den tiden, - blitt dysset ned internt i familiene. Generasjoner senere har likevel tilnærmet seg og spurt de eldste, ut ifra at det ble diktet noen viser (sanger), men kun fått til svar: "*det gjeld nå oss på x-plassen, det da*".

Rykter, sladder og tradisjonsfortellinger har selvsagt overlevd og blitt forsterket. Ref. sangvisene, som blant annet finnes på en kassett, som i sin tur har blitt borte (beleilig). Nevnte kassett skal etter sigende ha befunnet seg på Levanger bibliotek for noen få år siden. Det ble opp til for et par generasjoner siden ropt "*blodpenger*", "*morder*" etc. til enkelte familiemedlemmer, så det var ting som ble hengende ved slekta inn i neste generasjon.

Da herr A - eller skal vi si "morderen" - fikk kreft og lå på det siste, ville han dø hjemme. Han ønsket også "*å skrifte*" og ville tilkalle presten. Men herr B ("medmorderen") overtalte ham til å la være det. Hver dag herr A lå på dødsleie kom herr B for å passe på at ikke herr A sa noe. Da dødsboet skulle gjøres opp, satt enka igjen med 90 000 kroner. Det blir ganske så mange millioner i dag!

Slik har en historie blitt til. Vi kjenner til lignende. Det pussige er at flere av disse har tilknytning til omreisende, ofte svensker. Jeg har hørte om handelsreisende svensker som har blitt tatt av dage på Gevingåsen, i Tydal og andre steder. Har historien virkelig vært på vandring? De fleste historier er nok kun oppspinn og dør ut av seg selv, men så er det slike som denne - som er stedfestet og relaterte i mange henseende. De skaper nysgjerrighet. Siden har det dukket opp utsagn som tilsier at noen visste mer enn de ville fortelle. Og mer var det ikke. Snipp, snapp snute.....men historien er nok ikke ute, alt har en tendens til å komme til overflaten - før eller siden. Eller er det rent oppspinn, forsterket gjennom en kilde som er sterk i troen på sin egen versjon? Er dette en god vandrehistorie, som vokste fra fjær til høns, eller en realitet? Har fuglen lagt ett egg og skal den snart slippes løs? Tiden vil vise!